

viharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENIJE GRADEC R. O.

LETO XXIII ŠTEVILKA 12

DECEMBER 1992

POŠTINA PLAČANA

CENA 80 SIT

Gozdarska zadruga Radlje se predstavlja

Na ustanovnem občnem zboru 4. julija letos so kmetje s področja bivšega TOK Gozdarstvo Radlje ustanovili Gozdarsko zadrugo Radlje. Na občnem zboru je bilo 70 kmetov, še enkrat toliko pa se jih je pridružilo pozneje. Odločili so se za članski delež v višini 200 DEM (ca 12.000 SIT), kar pa so nekateri pozabili vplačati. Ti so zaenkrat samo evidentirani člani, če do konca tega leta deleža ne bodo vplačali, bodo brisani iz seznama članov. Za nove člane, ki se bodo včlanili naslednje leto in kasneje bo delež nekoliko višji.

Na občnem zboru je bil izvoljen 6 članski upravni odbor in 3 članski nadzorni odbor.

Predsednik upravnega odbora in s tem Gozdarske zadruge Radlje je postal Nabernik Branko, dipl. ing. gozd; gospodar na Posodovem na Primožu na Pohorju. Njegov namestnik je Praznik Ivan, Kajžer iz Orlice, člani pa še: Brezovnik Dani, Škurnik iz Suhega vrha, Stipanič Ivan, Erjavc iz Podlipja, Kupnik Julko st, Šrot iz Primoža na Pohorju ter Mravljak Drago, Kavc iz Planine.

Predsednik nadzornega odbora pa je Mravljak Drago, Pintar iz Vuhreda.

Za direktorja zadruge so za 3 leta imenovali Toneta Modica, dipl. ing. gozd. iz Radelj.

Vodja odkupa lesa — nekaj časa tudi prodaje — je Vili Brezovnik, za prodajo pretežno predelanega lesa pa odgovarja Janko Golob.

Računovodja je Zvonko Arih, tajnica in lahko bi rekli »deklica za vse« pa je Anica Kremser.

Poleg naštetih so v gozdarski zdruzi zaposleni še dva merilca in šest gozdnih delavcev.

Letos je bilo precej težav z zaposlitvijo gozdnih delavcev, pravzaprav s pridobivanjem sredstev za plačilo gojitvenih in varstvenih del ter vzdrževanja cest. Nekaj sredstev smo dobili od države (iz proračuna) nekaj pa je šlo iz do-

hodka zadruge. Saj so pa tudi delali v korist članov zadruge.

S kakšnim namenom je bila gozdarska zadruga ustanovljena?

Prav gotovo zato, da bodo člani zadruge lahko prodajali vse gozdne sortimente po najbolj ugodnih cenah in da ne bodo v skrbeh, kdaj in če bodo za prodan les prejeli plačilo. Ob tem pa bodo imeli pravico odločati o poslovanju zadruge in pravico do deleža na dobičku, če ga bo zadruga ustvarila pri poslovanju.

In kako smo poslovali v tem obdobju?

Lahko rečemo, da sorazmerno dobro. Štartali smo brez gotovine. Terjatve do kupcev pa so bile približno enake našim internim dolgovom v Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec. Naša pozitivna postavka so bile lesne zaloge v višini 1.600 m³. Žal, je bilo v teh zalogah veliko drobnega lesa, ki se slabo prodaja ali pa občasno za ta les sploh ni kupcev.

Predsednik GZ Radlje Branko Nabernik, dipl. ing. gozd.

Kljub temu smo za les redno tedensko izplačevali vse do 19. novembra in cene za hlodovino dobre kvalitete tudi zviševali.

To smo dosegli s tem, da smo se orientirali na predelavo hlodovine in drobnega tehničnega lesa. Predelan les pa izvažamo pretežno v Avstrijo kar zagotavlja sprotno plačevanje. Proces razreza in odpreme pa zahteva tudi svoj čas, težje se prodajajo deske 26 mm in kratice, v treh mesecih se lahko vnovič stranska roba pri tramičih, zato bomo morali začasno podaljšati plačilne roke na 14 dni. Smatramo, da je to bolje, kot reševati izplačila s krediti, ki niso poceni.

Vse te probleme rešuje Upravni odbor skupaj s predsednikom nadzornega odbora na rednih mesečnih sejah. Predsednik upravnega odbora pa je praktično stalno povezan z zadrugo.

Kakšni so načrti za naprej?

Trudili se bomo (tako UO kot kolektiv), da bomo les zadružnikov čim bolj ovrednotili. Zato bomo skrbno sledili spremembam na trgu in sproti kalkulirali ali prodajali hlodovino in droben tehnični les ali ga predelati in prodati predelanega. Ko bomo kapitalsko dovolj močni, bomo razmišljali tudi o lastnem predelovalnem obratu ali vsaj o našem deležu pri takem obratu. Trudili se bomo, »da prilastninimo« tudi primerno skladišče za oblovino, ker pri večjih količinah lesa brez tega pač ne gre. Les je potrebno sortirati in takega predelati ali ponuditi kupcem. Veliko lahko naredite tudi zadružniki sami, če les sortirate že ob kamionski cesti. Tako se lahko ena faza dela opusti in s tem pomaga do boljšega rezultata zadruge.

Pričakujemo, da bo država v bodoče namenila več sredstev za izvedbo nujnih gojitvenih del (do 70 %). Delež, ki bi ga moral prispevati lastnik gozda (30 %) bo

(Nadaljevanje na 2. strani)

— ob uspešnem poslovanju — za združnika pokrila zadruga tako, da bi gozdni delavci pri zadrugi opravili za združnika gojitvena dela brezplačno.

Za gozdne ceste, ki imajo javen značaj pa predvideva Zakon o gozdovih, da se bodo financirale delno iz proračuna (država) delno iz gozdne takse, vzdrževala pa bi jih posebna, za ta namen odgovorna firma.

Kaj naj rečem za konec?

Zadruga bo uspešna, če ji bodo člani zaupali, če jo bodo sprejeli za svojo. Ko se bo tudi finančno okrepila, bo lahko namenila tudi del sredstev za pomoč svojim članom. Z malenkostmi smo že začeli:

- članom je GZ naročila Viharnik
- za člane je organizirala enodnevni izlet na Kozjansko. Vabimo vse, ki upate, da boste povezani v združno skupnost dosegli več kot sami, da se vključite v našo zadrugo. Če nas bo več, bomo še močnejši.

STONE MODIC *Upravni odbor GZ na seji*

GOSPODARJENJE

Gozdovi Harza

V mesecu maju sem opravil štirinajstdnevno strokovno usposabljanje v gozdovih Harza na Gozdni upravi v Andreasbergu. Uvodoma se zahvaljujem direktorju GG Slovenj Gradec Hubertu Dolinšku, ki je usposabljanje organiziral, za strokovno vodenje pa vodji Gozdne uprave v Andreasbergu W. Hennecke, ki je bil hkrati gostitelj. S sestavkom želim opozoriti samo na tista strokovna spoznanja iz gozdarstva, za katera smatram, da so uporabna ali vsaj primerljiva s slovenskim gozdarstvom.

1. NAMESTO UVODA

Gozdna uprava Andreasberg gospodari s 4.300 hektari gozdov na jugozapadnem delu gorskega masiva Harz v neposredni bližini bivše meje med Vzhodno in Zahodno Nemčijo. Pretežni delež gozdov je državnih, le 17 hektarov je v lasti mestne skupnosti, 5 hektarov pa je cerkvenih gozdov.

Današnja podoba Harza je zelo blizu pohorskim monokulturam smreke. Intenzivno rudarjenje v preteklosti je bilo vzrok, da so naravne mešane gozdove v celoti posekali. Nadomestili so jih z umetno osnovanimi monokulturami smreke. Delež iglavcev je danes 93 %, le 7 % je listavcev. Zanimiva je ugotovitev, da je delež iglavcev in listavcev v mislinjskih gozdovih državnega sektorja popolnoma enak, le lesne zaloge (225 m³/ha) in prirastek (6.8 m³/ha) sta v gozdovih Harza bistveno nižja.

Organizacija gozdne uprave omogoča intenzivno gospodarjenje z gozdovi, saj imajo kar štiri revirje v velikosti 800, 1100, 1100 in 1300 hektarov. Največji revir zajema pretežni del varovalnih gozdov, najmanjši pa nižinske gozdove, ki so bližje naravnemu mešanemu gozdu in je intenzivnost gospodarjenja največja. Poleg vodje gozdne uprave in štirih revirnih vodij so zaposleni še: informatik, finančnik, tajnica in čistilka. Stalno zaposlenih je 22 gozdnih delavcev, neposredna dela na terenu vršijo štirje predelavci. Po potrebi zaposlijo do 18 sezonskih gozdnih delavcev in štiri gozdne traktorje z vso pripadajočo opremo. Poudariti je potrebno, da vsa dela, vključno z načrtovanjem in izkoriščanjem gozdov, opravijo sami.

Bruto letni posek je 10.000 m³. Suhoparne podatke organizacije Gozdne uprave v Andreasbergu navajam zaradi lažje

primerjave s sedanjo in predvideno organizacijo gozdarstva v Sloveniji.

2. GOSPODARJENJE Z GOZDOVI

Temeljni cilj gospodarjenja je postopno spreminjanje smrekovih monokultur v naravne mešane gozdove, ki so pokrivali Harz pred pričetkom rudarjenja. Postavljeni projekti indirektnih premene so jasno definirani, ker na osnovi petletnih planov dobivajo iz državnega proračuna tudi do 2.000.000 DEM na leto. V višinskih legah je največji problem umiranje gozdov in to predvsem smreke, zato je delež vlaganj države tako visok. Nekateri predeli višinskih gozdov (ca 20 % površine gozdne uprave) spominjajo na pokopališča stoječih odmrlih dreves. Slika je skoraj grozljiva, saj so te površine relativno velike. Gozdovi umirajo v vseh razvojnih fazah, še posebej značilne so kloroze tudi v nižje ležečih gozdovih, mlajših od štirideset let.

Osnovna značilnost gospodarjenja je nemška natančnost, ki je kljub pomanjkanju strokovnih znanj sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, vidna povsod na terenu. Nikakor ne želim oporekati strokovnosti nemških gozdarjev, vendar so s sonaravno tehniko gojenja gozdov in indirektno premeno pričeli šele pred šestimi leti. V Sloveniji pa vendarle lahko govorimo o štiridesetletni tradiciji sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Vodja gozdne uprave W. Hennecke je brez sramu priznal, da je večini idej za sonaravno gospodarjenje z gozdovi pridobil na daljših usposabljanjih v Sloveniji, ki mu jih je na BFT — Oddelku za gozdarstvo v Ljubljani in na terenu povsod po Sloveniji organiziral prof. Mlinšek. Včasih se sprašujem, kako si pravzaprav želimo v Evropo, ko ideje sonaravnega gospodarjenja počasi, vendar vztrajno pridobivajo veljavo v vseh razvitih deželah, pri nas pa si slovenska politika postavlja za cilj najekstenzivnejši in že zdavnaj preživeli avstrijski sistem golosekov. Ko sem kolegom iz Nemčije poskušal razložiti trenutno situacijo v Sloveniji, me niso razumeli. Kako naj bi me tudi?

3. INDIREKTNNA PREMENA SMREKOVH MONOKULTUR

Postopno spreminjanje smrekovih gozdov v naraven gozd je zaradi zgoraj navedenih ugotovitev praktično enak kot pri nas. Na osnovi gojitvenih načrtov, ki so sestavljeni iz opisa stanja in pregledne karte, obsega del in evidence po letih, analize stroškov po letih; odobri ministerstvo za gozdarstvo sredstva za financiranje. Gojitveni načrti nimajo nikoli opredeljenih ciljev, izdelani so samo za gozdove v obnovi in skoraj obvezno vključujejo izdelavo ograje okoli objekta. Na-

(Nadaljevanje z 2. strani)

tačno je opredeljena količina in vrsta sadik, na terenu so označeni predeli za sadnjo in smeri spravila, ki jih prav tako označijo z ustreznimi trakovi. Gojitveni načrt je pravzaprav neka pavšalna kombinacija našega gojitvenega in sečnospravnega načrta s tem, da smo si pri nas oba do skrajnosti zakomplicirali. Vse objekte v obnovi obvezno apnijo, običajno pri sadnji (500 — 1000 g CaCO₃/sadiko) ali pa kar s helikopterji, kjer je poraba apna 3 — 5 ton/ha. Zakisanost tal je podobna kot v naših smrekovih monokulturah (pH 3,5 in manj). Pri izvajanju del je potrebno zopet poudariti natančnost izvedenih del v gozdu, kjer je sadnja brezhibna, ograje so izdelane z natančnostjo, ki jo je mogoče primerjati z našimi vrtovi. Na območju Gozdne uprave Andreasberg so ogradili na osemindesetih mestih 227 ha površin v skupni dolžini 59.150 m. Žigosanje drevja seveda ne poznajo, ker je to gotovo slovenski izum. Z barvo v obliki puščice označijo drevje za posek, istočasno je tako označena smer podiranja. Odkazane drevja ne evidentirajo, to storijo samo takrat, ko lesno maso prodajo. Racionalizacija dela je vidna na vsakem koraku.

4. REDČENJE

Osnovni cilj redčenj je doseganje vitalnosti in stabilnosti gozdnih sestojev. Drevje že v fazi gošče močno preredčijo (do 1500 drevcev/ha), tako da posamezni osebki ohranijo krošnjo do tal.

Po sedmih letih ga do višine dveh metrov obvežijo in veje zložijo na korenine. Izločijo 400 najbolj vitalnih in stabilnih nosilcev funkcij na hektar, število drevja nato postopoma zmanjšujejo na 700 — 800 osebkov po hektarju do starosti 40 let. Nosilec funkcij stalno sproščajo krošnjo. S takšnim konceptom pospešujejo samo vitalne osebke, stojnost pa dosežejo z enakomerno, simetrično krošnjo. Koncept redčenj seveda ni sprejemljiv za naše razmere, je pa po svoje zanimiv. Vsa lesna masa iz prvih in drugih redčenj ostaja v gozdu in jo niti ne izdelajo.

5. USKLAJEVANJE POPULACIJE DIVJADI

Največ škode v gozdu povzročata srnjad in jelenjad. Poškodb po divjadi so prisotne v vseh razvojnih fazah gozda. Brez ograje naravnega pomlajevanja praktično ni. V letvenjkih so škode zaradi grizenja in lupljenja jelenov nevzdržne. Letvenjake smreke zaščitijo s »kraspanjem«, kjer ranijo lubje v pasovih tako, da po smolenju nastane debelo, za jelene praktično neužitno. Pred jelenom morajo ščititi tudi letvenjake bukve in druge listavce, kar počno s posebnimi lepljivimi premazi, ki vsebujejo ostre kristale.

Plan in izvršitev odstrela divjadi v državnih gozdovih je izključno pristojnost gozdne uprave. Plan odstrela je zadnja leta zelo peprost: odstrelijo vse, kar vidijo. Seveda poizkušajo zagotoviti ustrezno spolno in starostno strukturo odstrela, upoštevajo pa tudi lovne dobe za posamezne vrste divjadi.

6. GOZDARSTVO BIVŠE VZHODNE NEMČIJE

Obisk Gozdne uprave Trautenstein v bivši Vzhodni Nemčiji je z eno samo besedo tragedija gozdarske stroke. Na skupni površini 4.500 hektarov sekajo letno 22.000 m³ bruto lesne mase po klasičnem sistemu golosekov. Pri starosti približno 75 — 80 let začno z goloseki v pasovih in jih kasneje pogozdujejo izključno s smreko. Pasovi so na različnih površinah, bistveno je to, da se geometrijsko menjavajo golosek, tridesetletna smrekova kultura in 75 — 80 let stara smreka monokultura. Nato se slika seveda ponavlja. Po poseku najprej intenzivno eno ali dve leti uporabljajo kemikalije, da uničijo podlubnike in rilčkarje. Izredne težave so seveda z mehansko trajnostjo smrekovih monokultur, saj jim v večini primerov »geometrijsko lepo oblikovane gozdove« poruši veter in sneg. Podoba gozdov v bivši Vzhodni Nemčiji je več kot tragična, še bolj tragično pa je dejstvo, da je tu zaposlenim gozdarjem golosečno gospodarjenje z gozdovi edina resnica. Druge ne poznajo in je tudi ne priznajo. Krajina je podobna arestantski obleki: velike pravokotne obdelovalne površine in ostro oblikovani pasovi smrekovih monokultur.

7. NAMESTO ZAKLJUČKA

Članek zajema samo okvirni pregled gozdov in gozdarske stroke in je zaradi boljše preglednosti zaokrožen v vsebinske celote. Nikakor pa v njem ni mogoče predstaviti gospodarjenja z gozdovi Harza, kar bi bilo mogoče smiselno vsaj za strokovni kader s pomočjo diapozitivov in z ustreznim komentarjem, a je žal v našem GG za takšne oblike predstavitev premalo razumevanja. Poudariti je potrebno, da je strokovno delo slovenskih gozdarjev v Nemčiji cenjeno in priznано, seveda če ob tem odmislimo neustrezne organizacijske oblike gozdnih gospodarstev v Sloveniji, kar pa je v večji meri problem neracionalne organiziranosti in preživele miselnosti.

MILAN TRETJAK

Ograjene pomlajene površine

Podsadnja bukve v smrekovih monokulturah

Srečno '93

O lubadarju še drugače

Stanislav Lem je leta 1975 zapisal: »Zemlja je specifičen homeostat, ki ga stabilizirajo letni časi, prevladujoče temperature, količina in sestava ozračja, vodne površine in tako naprej. Količinam, ki prevladujejo na določenih področjih, rečemo parametri. Zaradi neželenih stranskih učinkov človeškega delovanja pa se te parametrske količine počasi v etapah odmikajo od svoje stoletne stabilnosti in se spreminjajo v variable, odvisne od našega delovanja.

Dokler je biosfera sama bedela nad stabilnostjo najpomembnejših parametrov, nenadna in globalna sprememba ni bila mogoča. Čim bolj pa se od narave dani parametri zaradi človekovega delovanja spreminjajo v variable, tem večja je njegova odgovornost za to, da ohrani življenje v takšnih razmerah, ki ustrezajo njemu samemu. Se pravi, da se povečuje njegova odgovornost za lastno usodo.«

In leta 1992: »Šele danes mi je jasno, kako usodno pravilna je bila ta ocena in kako malo se človeštvo zмени v procese, ki te parametre spreminjajo v variable.« (Operacija Sex wars, sobotna priloga Dela, 7. 11. 1992). Če te misli prenesem v naše okolje, me močno skrbi, ker se s temi pojavi, odstopanji od narave, srečujemo na vsakem koraku: onesnaženo ozračje, umazane in zastrupljene vode, uničene ali vsaj deformirane krajine, iz sla po dobičku spremenjeni ekosistemi in tako naprej. Posledice za ljudi se replicirajo kot razne bolezni, težave pri oskrbi z vodo, slabšanje bivalnega okolja, propadanje gozdov idr. Fiziološka oslabiljenost gozdnega drevja je prav

gotovo povezana s tem. Že leta 1985, ko so se v vseh gozdovih v kratkem času pojavili znaki umiranja gozdov, smo bili zaprepaščeni. Strokovnjaki so ugotavljali, da je to posledica sočasnega delovanja večjih negativnih dejavnikov hkrati: onesnaženosti ozračja, mrzle zime, sušnega poletja, vročine. Ko smo posekali najbolj prizadeta drevesa, je bilo navidez in začasno spet kolikor toliko v redu. Letošnja suša je spet udarila: kmetijci, kjer so se posledice poznale najprej, so bili plat zvona, v gozdovih smo opazili predvsem sušenje listavcev in bora na sušnejših, prisojnih rastiščih. Ocenili smo, da se bo zaradi tega zmanjšal prirastek za 20 do 40 % po vrstah rastišč. Avgusta smo postali pozorni na vse pogostejši pojav lubadarskih žarišč, kjer se je pogosto iz najvišjih in na videz popolnoma zdravih smrek v velikih krpah luščilo lubje. Tu je bil na delu veliki smrekov lubadar ali knaver. Drugačno sliko je kazalo drevje, kjer se je gostil mali smrekov lubadar, smreke so se pričele sušiti od vrha navzdol. Toda tisto, kar nas še posebej skrbi in je povezano z razmišljanji Stanislava Lema, je splošna fiziološka oslabilost dreves, kar kaže, da so se razmere v okolju zelo poslabšale, da se naravni parametri spreminjajo v variabile, s katerimi človek kaj slabo ravna.

Kaj bo spomladi?

Življenje pogojujeta primeren življenjski prostor in zadostne količine hrane. V naravi se nenehno vzpostavlja ravnotežje, ko se ena vrsta preveč namnoži se pojavijo naravni mehanizmi, ki stvari postopoma spravijo spet v nor-

Foto: A. Klemenšek

malne okvire; tako so prerazmnožene gamse zdesetkale garje, lisice steklina itd. Vendar, da se to uredi, je potrebno dosti časa. Posledice v gozdovih zaradi njihove stoletne rasti pa so toliko dolgotrajnejše. Lubadar je sekundarni škodljivec, torej napada predvsem le drevje, ki je iz kakršnih koli vzrokov fiziološko oslabele. Če se močno namnoži pa napade tudi zdrava drevesa. Množično se pojavlja po večjih vetrolomih in snegolomih, ki jih niso pospravili pravi čas. Takrat pride do gradacije (množičnega pojava), ki traja več let. Po podatkih iz literature in izkušenj je potrebno 3–5 let, da se pojav umiri. Med tem časom pa so potrebna velika prizadevanja in nastanejo velike škode. Titovšek navaja v svoji knjigi, da je gradacija lubadarja trajala na območju gozdne uprave Sarajevo od leta 1928 do 1934, posušilo pa se je 10.000.000 m³ iglavcev. Velike gradacije so bile v letih 1945–1950 na Češkem in v Avstriji, ko so posekali več kot 30.000.000 m³ lubadark.

Praktično to pomeni opustošenje gozdov na velikih površinah. Kot sem že omenil je letos drevje zaradi poletne suše, obroda semena, kot ga ne pomnijo naši starejši kolegi gozdarji (in je mogoče povezano s slabšanjem življenjskih pogojev), onesnaženosti okolja in še kakšnih drugih vzrokov, fiziološko močno oslabele in predstavlja odlično gojišče za lubadarja. Letošnjo zimo bo preživelo veliko lubadarjev, ki bodo imeli prihodnje leto zelo dobre pogoje za razvoj.

Z dobro načrtovanimi in izvedenimi ukrepi za zatiranje bi morda škodljivcu

(Nadaljevanje na 5. strani)

PLUŽENJE NAŠIH GOZDNIH CEST

V preteklih letih je Gozdno gospodarstvo zagotavljalo sredstva za redno letno in zimsko vzdrževanje cest. Denar smo zbirali od prodanega lesa iz privatnih in državnih gozdov. Za pluzenje pa so en del prispevale še občine. Po sprostivti prometa z lesom pa zbira proračun Republike Slovenije prometni davek od prodaje lesa in del tega namenja za vzdrževanje gozdnih cest. V letošnjem letu smo v ta namen iz proračuna dobili le četrtino potrebnega denarja.

Za zimsko sezono 1992/93 je Gozdno gospodarstvo izdelalo podrobni program pluzenja za ceste, ki povezujejo kmetije z dolino. Skupno je potrebno pluziti 1.025 km, od 1.876 km gozdnih cest, oz. dobro polovico vseh cest.

V normalni zimi moramo naše ceste pluziti povprečno deset krat. Iz proračunskih sredstev namenjenih za vzdrževanje v letošnjem letu lahko zagotavljamo le dvakratno pluzenje. Prizadevamo si, da bodo toliko prispevale še občine oz. lokalne

skupnosti. Na območju Slovenj Gradca je tak dogovor že sklenjen, na preostalem delu pa je sklepanje v teku.

Gozdno gospodarstvo je že sklenilo pogodbe z izvajalci, ki bodo pluzili, ko bo snežna odeja preseгла 15 cm. Normativi za delo, obračuni in plačila bodo enotno urejeni na celem območju našega Gozdnega gospodarstva.

Pa še to: planirane cestne odseke bomo pluzili povsod, neodvisno od gozdne proizvodnje in ne glede na to, koliko lesa posamezen kmet komu prodaja. To želimo posebej poudariti, ker različni odkupovalci kmetom grozijo, da bodo imeli ceste pluzene le, če bodo les prodali njim.

Na zaključku naj povem, da zagotovljena sredstva zadoščajo za pluzenje do konca letošnjega leta. Za januar, februar in marec pa si bomo ponovno prizadevali, da kmetije ne bodo zaprte zaradi nepluzenih cest.

Hubert DOLINŠEK

OH, TE MRAVLJE

Na malokatero vrsto živali se tako hudujemo kot na mravlje. Te živali človek najpogosteje ozmerja. Če vdoro v kuhinjsko shrambo, kjer je shranjen sladkor, je glasna gospodinja, če ne stojijo noge čebelnjaka v posodi z vodo, ki preprečuje mravljam dostop do panjev, je glasen čebelar. Pohajkovalci in turisti, ki radi hodijo v naravo, kričijo, čim sedejo, saj jim te drobne živalce lezejo pod hlače in se lotijo najbolj občutljivih delov kože kar s kleščami. Gozdarji in lovci so si zaradi takega njihovega obnašanja omislili pumparice ali hlače hamudrača. Sadjarji ovijajo drevesa z lepilnimi trakovi, da jih ujamejo na limance. Če bi vedeli o mravljah oziroma o njihovi koristnosti malo več, bi takšen odnos do njih zagotovo malo spremenili.

Mravlje spadajo med kožokrilce, kamor prištevamo tudi čebele, ose, sršene, čmrlje itd. Med mnogimi vrstami poznamo pri nas:

1. **Rdeče vozlaste mravlje** (*Myrmica rubra* L.), ki jih imenujemo tudi rdečke. Dolge so 4–5 mm, rdečkasto rumene barve in gradijo svojo gnezdo običajno pod zemljo, pod kamenjem ali pod odmrlo drevesno skorjo. Na hrbtni strani imajo dva trna, povezana s strupnicami. Njihov pik je skeleč in bolečina traja kar nekaj časa, najpogostejše žrtve pa so otroške ritke. Hranijo se izključno z izločki listnih uši.

2. **Rumene poljske mravlje** (*Lasius flavus* F) so zelo majhne, velike od 2 do 4 mm in enobarvno rumene. Najraje domujejo na travnikih ali robovih poti pod kupi kamenja. Nad podzemnim gnezdom zgradijo ponavadi kupček zemlje, hranijo pa se s sladkimi izločki listnih uši, ki sesajo rastlinske korenine. Tudi njihov ugriz je zelo boleč.

3. **Črne mravlje** (*Lasius niger* L) imajo za domovanja najraje suho zemljo na poljih, vrtovih in gozdovih. Gnezdo zgradijo pod zemljo, pravtako z majhnim kupčkom zemlje nad njim. Jedo vse od kraja, najraje pa mano ali medeno roso, ki jo izločajo listne uši. Telo je črno, veliko 4–5 mm, razmnožujejo pa se z rojenjem.

4. **Bleščeče, črne lesne mravlje** (*Lasius fuliginosus* L.) so dolge 4–5 mm, črne, z zelo bleščečim telesom. Najraje se vgnezdijo v votla drevesa in trhle panje, v katerih zgradijo iz prežvečenih lesnih vlakenc in slin, lepenki podobne stene in kamrice. Hrani se pretežno z izločki listnih uši pa tudi z majhnimi organizmi. Razmnožujejo se z rojenjem.

5. **Velike mravlje** (*Camponotus herculeanus* L.) imajo rdečerjavo oprsje in črn zadek. Dolge so 8–14 mm in živijo najraje na suhih in sončnih območjih z iglastimi gozdovi. Gnezdijo v drevesnih panjih, v vgrajenem lesu, pa tudi v živih

smrekovih, jelovih in borovih deblih. Svoje hodnike in kamrice dolbejo v mehkejši del branike, ki je iz ranega lesa. Deblo začno vrtati pri zemlji, kjer je kakšna rana in razširijo v njem svoje gnezdo tudi do 10 m visoko. Ker se hranijo izključno s sladkimi izločki listnih uši, ne sodelujejo pri uničevanju gozdnega mrčesa. Razmnožujejo se podobno kot rdeče gozdne mravlje.

6. **Rdeče gozdne mravlje** (*Formica rufa* L.) so razširjene po vsej Evropi, severni Aziji do Sahalina in Kamčatke. V naših gozdovih je teh največ, saj imajo rade svoja mravljišča na sončnih jasih v iglastih gozdovih. Velike so 4–9 mm, z delno rdečim oprsjem in črnim zadkom. Svoje gnezdo si zgradijo deloma pod zemljo, še več pa ga je v obliki velikega kupa nad zemljo. Mravljišče, ki je včasih visoko tudi čez meter, zgradijo iz iglic, suhih vejic, delov listja in travnih biljk. Mravljišče je živo 10 do 15 let, kolikor je tudi življenjska doba mravlje matice, oziroma »kraljice«. Največkrat pa mravljišče omrtvi zaradi pomanjkanja sončne toplote, ko gozdni rob ali jaso zasenči na novo zraslo drevje. V mravljišču je polno hodnikov in votlinic, kjer »kraljica« odlaga svoja jajčeca in se kote mlade mravlje. Iz mravljišča je speljanih mnogo mravljičnih poti, po katerih hodijo mravlje po hrano in so lahko dolge tudi po več sto metrov.

Mravlje živijo izrazito socialno življenje, podobno kot čebele in je vsaki mravlji v družini oziroma koloniji določeno specifično delo. Glavni ritem življenja daje kraljica, ki čez leto leže drobna, skoraj nevidna, jajčeca, iz katerih se izležejo ličinke. Te se zabubijo v belkast kokon, iz katerega se pozneje zvali mlada mravlja. Ti kokoni so belkaste barve in dobro vidni ter jih napačno imenujemo mravljinajčeca, saj so že dvakrat preobražena.

Vloga mravljinih samcev je oploditev mladih »kraljic«. Parijo se občasno skozi vso toplo obdobje leta in ne rojijo množično in naenkrat kot nekatere druge vrste mravelj. Mladim in neoplojenim samicam ter samcem zrastejo v času spolne zrelosti krila. Po parih izletajo iz mravljišča in se v zraku pariyo. Po uspešnem spolnem aktu samci takoj poginejo, samicam pa odpadejo krila. Samica, ki je v enkratnem stiku s samcem oplojena za vse življenje, prične snovati svojo mlado družino, ki pa je ne more ohraniti sama. Zato začne okrog sebe, ponavadi v bližini starega mravljišča, zbirati tuje delavke, da ji zgradijo novo mravljišče in ji pomagajo pri vzgoji mladih delavk. Zato se pojavi včasih okrog starega mravljišča večje število mladih mravljišč. Včasih zaide mlada kraljica tudi v kakšno staro mravljišče drugih vrst mravelj, umori domačo kraljico ter postopno še vse delavke.

Glavnino živalstva v mravljišču predstavljajo mravlje »delavke«. Te so brez spolnih organov in jim je edina življenjska naloga zbiranje hrane, nega zalege ter gradnja in čuvanje mravljišča.

(Nadaljevanje na 6. strani)

lahko prišli do živega. Moram pa reči, da sem pesimist. Za to je več vzrokov: lastniki gozdov lubadarke še izdelajo, sečnih ostankov pa mnogi ne pripravijo tako, da bi jih lahko sežgali ali poškrpili in lubadarje zastropili, veliko lubadarskih žarišč je ostalo neizdelanih in so hrošči izleteli, lahko da bo zima huda in vseh del, ki bi morala biti opravljena do konca marca ne bodo opravili, lahko pa se zgodi, da bomo imeli veliko snegolomov, saj bo s storži obloženo drevje le težko vzdržalo pritisk snega. Škropiva za sprotno škropljenje bi že morali imeti, pa jih nimamo. Vprašanje je, če bomo dobili dovolj sredstev iz proračuna in še bolj pomembno je ali jih bomo dobili pravi čas. Mislim tudi, da bo razgrajena gozdarska služba le s težavo opravila, kar bi morala. Posebno problematično je, da gre za akcijo, v kateri mora biti ze-

lo veliko stvari opravljenih zelo vestno, v zelo kratkem času, v kateri sodeluje veliko ljudi, od katerih se mnogi ne zavedajo niti nevarnosti niti svoje odgovornosti, kjer mnogi med njimi dela sami ne zmorejo ali ne znajo opraviti. Še

več, sedanja zakonska praznina in skromne sankcije, če se ne bo kaj spremenilo, bodo tudi po svoje paralizirali učinkovitost zatiralnih akcij. Zato se mi zdi nujno, da na te stvari opozorim vse odgovorne in vse, ki bi lahko kaj storili.

Popis 30. 10. 1992 na območju GG Slovenj Gradec:

	št. žarišč	napad. dreves	m ³	% izdel. žarišč
Državni gozdovi	267	2824	3134	73
Zasebni gozdovi	832	10152	9292	69
Zadružni gozdovi	16	188	217	6
Skupaj:	1115	13164	12643	69

Od popisa 15. 9. se je število žarišč povečalo za 16 %, število napadenih dreves pa 14 % na napadeno lesno maso za 15 %.

Karel ZAGORC

(Nadaljevanje iz 5. strani)

Rdeče gozdne mravlje se hranijo pretežno s sladkimi izločki raznih listnih uši in lekanij, ki v topli poletni dobi srkajo sladke rastlinske sokove, jih nekaj prebavijo, drugo pa izločajo v obliki medene rose oziroma mane. Takrat pravimo, da gozd medli. Nekaj te dragocene mane poberejo čebele za med, nekaj je posrkajo mravlje, večino pa spere dež. Od teh zelenih uši so mravlje tako odvisne, da z njimi živijo v pravem sožitju. Na najbolj medenih mestih jih na deblu zastražijo. Dražijo in žgečkajo jih s svojimi tipalkami, kar ušem zelo godi in zaradi takega ščegetanja izločajo še več sladkorja. Temu pojavu pravimo, da mravlje uši »molzejo«, ušem pa rečemo, da so »božje kravice«.

Razen z mano se hranijo mravlje s sestavinami drugih živih organizmov, predvsem z mrčesom in raznimi insekti, da zadostijo svojo potrebo po beljakovinah. Tako pojedó mravlje iz enega mravljišča 2 do 5 milijonov raznih drobnih živalic, od katerih jih je vsaj polovica škodljivih. Med temi mislimo predvsem na raznovrstne lubadarje v vseh razvojnih stadijih, razne molje, gosenice itd. V obmorskih legah rada obžira v borovih nasadih iglice borova sovka. Včasih jih obrsti do zadnjega. V takem primeru so opazili, da so v krogu okoli mravljišča ostala borova stebela zelena, bolj oddaljena pa popolnoma gola. Ko včasih neprizadeto stopamo po mravljinih poteh in jih korakoma mečkamo, bi bilo dobro, da bi o koristnosti mravelj vedeli več. Potem bi se takega gazona izogibali in zaradi takega spoznanja marsikdaj stopili čez. Sicer se pa začuda mravlje za tak nesocialen odnos človeka do njih sploh ne zmenijo in speljejo svoje poti prav po človeških uhojenih stezah ali tesno ob njih. Pač ne štejejo mrtvih in ranjenih.

Razen hrane in gradbenega materiala prinašajo mravlje v svoje gnezdo tudi koščke kristalizirane smole. Eterični hlepi teh smolnih grudic razkužujejo notranjost mravljišča. Terpeni, ki so glavna sestavina smole delujejo protibakterijsko in čuvajo mravljišče pred plesnijo in raznimi bakterijskimi boleznimi ter prehitrim razkrojem organskega materiala v mravljišču. Včasih so ljudje v ta namen mravljišča razkopavali in pobirali te drobce smole. Uporabljali so jih za zdravila in tudi za cerkveno kadilo, ker je dim takšne smole blago dišeč.

Največje zlo pa naredi človek mravljinim kolonijam s pobiranjem njihovih kokonov, kamor se zabubi mravljinna ličinka. Čeprav je bilo tako početje že nekoč z zakonom prepovedano, so nabiralci »mravljinnih jajčec« odnašali iz gozda kar cela mravljišča. Na kakšnem skritem kraju blizu doma, kjer je bila blizu tekoča voda, so mravljišče z mravljami in njihovimi kokoni razsuli, še prej pa so naokrog skopali jarek in ga napolnili z vodo, da mravlje niso mogle pobegniti. Iz tako razsutega mravljišča so mravlje nagonsko reševale svoj mladi zarod in ga vsega znosile v bližino svoje kraljice. Ko so znosile vso zalego na kup, je imel »barbarski« nabiralec naprej lahko delo. Pobral jo je, posušil in prodal odkupovalcem. Človek si včasih piše res čudne zakone — največkrat si jih postavi res le za to, da jih potem krši.

V zdravilstvu je mravljična kislina (HCOOH), ki je je največ v mravljah, koprivah in dlakah nekaterih gosenic, že od nekdaj igrala pomembno vlogo. Učinkovito deluje proti revmatičnim in podobnim obolenjem in je sestavni del raznih tinktur in mazil. Za domačo uporabo so jo pridobivali tako, da so v steklenico ali v globok steklen kozarec vsuli žličko sladkorja in ga zakopali do vratu v mravljišče. Ker hočejo mravlje do sladkorja, popadajo čez vrat v kozarec, nazaj pa zaradi gladkih steklenih sten ne morejo več. Čez nekaj dni so kozarec z mravljami odnesli, presuli v lonec in ga postavili v vročo peč, da so se mravlje razsočile. Dolili so še nekaj žganja in tinktura je bila nared. Zdravilo so dajali tudi bolni živini.

Mravlje pa niso koristne samo zaradi množičnega uničevanja gozdnih in drugih škodljivcev. Zboljšujejo tudi gozdna tla. Odpadle iglice in listje, vejice, plodove itd čemur gozdarji rečejo **gozdni opad**, neprestano mešajo z zemljo in s tem pospešujejo njegov razpad. S svojimi številnimi rovi in hodniki zračijo tla in s tem zboljšujejo strukturo zemlje. Posredno pomagajo tudi pri razširjanju semen določenih drevesnih vrst, saj ga pri nošenju do mravljišča precej porazgubijo.

Koristnost mravelj je danes še toliko večja, ker so gozdovi vseprek zdravstveno načeti zaradi kislih padavin in umazanega zraka. Vsak, še tako majhen prispevek k njihovemu biološkemu ravnotežju, je danes pomoč v njihovi stiski. V mravljah je te pomoči zagotovo nekaj.

Razen človeka ogroža mravljišča pogosto črni detelj, jelen, divje svinje, jazbeci in lisice. Pred njimi jih zaščitimo z mrežo ali močno ograjo. Običajno pa se po obisku navedenih gostov mravljišče zopet opomore, po človekovem razdejanju pa skoraj nikoli. Zdaj pozimi imajo pred svojimi sovražniki še najbolj mir. Ker nimajo opravka z zalego, so se zarile pred mrazom globoko v notranjost mravljišča, kjer so delno otrpnele in spijo neke vrste zimsko spanje.

Termitov v tem zapisu nisem omenil, čeprav živita dve njihovi vrsti tudi v naših krajih. Ta vrsta nevarnih žuželk namreč ne spada v družino mravelj, so jim le podobne in jim zato tudi pravimo **bele mravlje**.

Ugotavljajo, da je rod žuželk za kakršne koli škodljive spremembe na svetu najbolj odporen. Preživijo in prilagodijo se dokaj hitro vsem mogočim nevarnostim in spremembam, ki so za drug živelj na našem planetu pogubne. Od višje razvitih živih bitij bodo potemtakem izginile poslednje. Da se bo slika proti današnji podobi sveta nekoč spremenila, o tem danes nihče ne dvomi. Ne vemo le vzroka (ker jih je možno več), trajanja in časa. Se bo to zgodilo neskončno postopoma, postopoma ali v trenutku in kdaj? Ker spadajo mravlje med množične žuželke, bodo torej, pa čeprav ne ravnamo z njimi najbolje, človeka preživele. Pa naj jim bo!

Andrej Šertel

Kakšna bo usoda Viharnika?

Tako se sprašujemo tisti, ki smo se v zadnjih dveh desetletjih navezali na to domačo in priljubljeno glasilo VIHARNIK, kateri nas je vsak mesec, obiskoval, nam prinašal novice, reportaže in druge zgodovinske zanimivosti, z našega ožjega koroško-štajerskega območja.

Najprej je prihajal v naše domove bolj naključno, pod prvotnim imenom OBVESTILA, ko pa se je okreplil, je postal naš redni vsakomesečni gost kmetov, gozdnih delavcev, upokojencev ter intelektualcev. Med bralci je dobil širok krog sodelavcev, ki so v njem opisali svoje spomine, doživetja in dogajanja vseh vrst in to v razumljivi, preprosti besedi. Objavljal nam je tudi brezplačne osmrtnice in zahvale.

»Komaj čakava, da poštar prinese VIHARNIK«, sta izjavila starejša upokojenca visoko v hribih. Njima je bil to edini časopis in morda še komu. Tudi delavci v tovarni so ga radi sprejeli, saj je bil poleg Fužinarja majhen koroški časopis.

Sedaj, ko bi moral VIHARNIK slaviti svoj srebrni jubilej izhajanja, pa se je vse zamajalo. Ker se je LESNA razformirala, je padla tudi usoda VIHARNIKA pod vprašaj in negotovost. Uredniški odbor s sodelavci smo skušali rešiti oziroma presedlati na naročnino, pa so mu mnogi obrnili hrbet za tistih borih ducat mark na leto.

Med odpovedniki je menda kar dve tretjini kmetov in nekaj iz drugih poklicev. Ta odnos pa meji na tisto znanost o, Mici Kovačevi, ki jo zna vsak otrok: »Pil ga bi vsak...« Vsa ta zmeda in negotovost hudo motita uredništvo in sodelavce.

Če malce razmislimo, ima vsaka slovenska krajina svoj časopis in to že več desetletij izhajajo kar v precejšnjih nakladah in to tedniki.

Tudi slovenska Koroška ima svoj slovenski tednik Nedeljo, pa bi nas Korošce moralo postati sram, da še mesečnika ne bi premoogli. Res se tu na Koroškem pojavlja nov časopis, ki nekako skuša nadomestiti Koroškega fužinarja, a žal, si ob vse večji poplavi raznih novih časopisov in revij ter zaradi vse bolj praznih denarnic le s težavo utira pot med bralce. Če pa bi imeli že desetletja svoj ustaljen tednik, bi se mu le stežka odpovedali.

Ludvik Mori

IZ SKUPŠČINE SLOVENIJE

Predvolilna mrzlica je kajpak okužila tudi skupščinske prostore. Še bolj je zavrla že tako ležerno delo parlamenta, saj zadnji čas ni bil zmožen sprejeti kopice važnih zakonov, ki so za normalno funkcioniranje države še kako nujni. Na skupščinske klopi ni uspelo spraviti kar 26 zakonov, ki jih je vlada že dala v proceduro. Dober mesec dni smo nadaljevali s 55. in 56. sejo Zbora združenega dela, kar pa nismo mogli končati zaradi ostalih dveh zborov, ki sta s svojim delom še v veliko večjem zaostanku.

Zakon o uporabi sredstev solidarnosti za odpravo posledic suše v l. 1992, je bil sicer že obravnavan, vendar ne more zagledati belega dne zato, ker še ni usklajen med zbori. Kot sem že omenil zadnjič, sem vložil k temu zakonu amandma, da se morajo ta sredstva deliti upravičencem enako, ne glede na to, kakšna je gospodarska moč posamezne občine. Pri razpravi je predstavnik vlade ta predlog zavrnil, sklepanja o tem ni bilo, zato bo o tem določal že novi parlament.

Neusklajen je ostal tudi Zakon o obrestni meri, pri katerem smo kmetje hoteli doseči to, da so do obresti upravičeni tudi kmetje kot upniki do pravnih oseb. Sklicevali smo se na velik zamik izplačil mleka in živine, pri čemer se nam zaradi neplačanih obresti izkupiček močno razvrednoti. Kot sem ugotovil pri tej razpravi in v pogovoru s posameznimi kmeti, je to vprašanje najbolj aktualno pri nas v koroški regiji!

Zakon o gozdovih je še vedno tam, kjer je bil. Starega, še vedno veljavnega zakona o gozdovih, nihče ne spoštuje, (noben sektor), zato vlada pri gospodarjenju z gozdovi prava anarhija. Za vse nepravilnosti, resnične in za lase privlečene, obtožujemo prav po otročje drug drugega: gozdarji kmete, kmetje gozdarje! Krivda je na obeh straneh, kajti dejstvo je, da to trenutno, brezvladne izkoriščata obe strani. Pri tem pa v pogostih primerih le pregloboko posegamo v to naše narodno bogastvo in ga niti ne znamo pravilno vrednotiti in plasirati! Bo zmožen bodoči parlament sprejeti tak zakon o gozdovih, ki bo strokovno ščitil to naše narodno bogastvo, obenem pa kmetom-lastnikom gozdov zagotavljal pravice, ki jim gredo?!

Nedorečena sta tudi Zakon o skladu kmetijskih zemljišč in gozdov in Zakon o spremembi in dopolnitvi zakona o za-

drugah. Ker sodita ta zakona v lastninsko zakonodajo, zavirata proces vračanja kmetijske zemlje in gozdov, zavirata lastninenje.

Glede varstva okolja je ukrenil sedanji parlament bore malo. Saj ni bil zmožen pripravljeno sprejeti Zakon o varstvu okolja. Predlog tega zakona je naš zbor dal na dnevni red 55. seje, vendar je bil zakon pri nadaljevanju te seje spet umaknjen.

Vso širšo javnost zelo zanima prostovoljno zdravstveno zavarovanje, ki ga v 12. in 61. členu določa Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. Dve skupini poslancev sta vložili predlog, da se iz tehničnih razlogov izvajanje tega zakona še odloži. Tudi to zelo važno zadevo smo pustili v predelu.

Na svoje pravice težko čakajo jezni devizni varčevalci. Predlog Zakona o poravnavanju obveznosti iz neizplačanih deviznih vlog je Zbor združenega dela obravnaval že 22. 7. t. l. Kaj sta o tem rekla, (če sta ga že sploh obravnavala ostala dva zbora), tega ne vem.

Naštel sem nedokončane zakone, ki so važni za nas kmete, da o drugih, prav tako pomembnih, niti ne govorim. Vso to dediščino prepuščamo bodočemu parlamentu in upajmo, da bo ta bolj uspešen!

Sprejaj: Pia Zemljič, Urban Klančnik, Helena Blažun
Zadaj: Tomaž Stradovnik, Julijan Klančnik, Jani Vošner

PRIHAJAJO VINDY

Mladi, simpatični, vihravi Tomaž Stradovnik, Julijan Klančnik, Jani Vošner, Urban Klančnik, Helena Blažun in Pia Zemljič, mladi Korošci, stari med 14 in 17 let iz Sl. Gradca, točneje iz Pameč, so se združili v ansamblu Vindy.

Prvi tak večji uspeh so doživeli lani, ko so zmagali na srečanju Pil v Radljah ob Dravi. Temu je potem sledilo še sodelovanje na otroškem festivalu Zlati srček. Fantje in dekleti so spet začeli resno vaditi. Vsi člani ansambla so končali nižjo glasbeno šolo, in zdaj se še izpolnjujejo v solo petju. Tomaž obiskuje Srednjo glasbeno šolo v Mariboru in ostale člane neusmiljeno priganja k vajam. Letos so že imeli veliko koncertov po okoliških šolah, naredili pa so tudi že prve studijske posnetke lastnih skladb. Pri vsem tem jim je veliko pomagal tudi Igor Podpečan, lastnik studia Zlati zvoki v Kisovcu pri Zagorju.

Kot vsi mladi muzikanti, si seveda tudi oni želijo čim več nastopati, posneti lastno kaseto ter se predstaviti čim širši javnosti. Zmaga na Marjanci, s skladbo »Korenjak« je gotovo prvi korak k temu. Zazelimo jim še veliko uspehov na poti, ki so si jo zadali.

Vlado Lauk

SILVESTRSKA PESEM

Po starih običajih
ljudje nocej tope
na ognjih kepe svinca
in ponve v vodi se hlade.

Vsak si v oblikah novih najde
usodo nadaljnih dni,
posebno želje v novem letu,
kar srce si najbolj želi!

Kaj bomo mi Viharniki
razbrali iz le-teh oblik?
Saj nas vse vznemirja,
druginje goljufivi krik!

Pred nami sveča sveti
v kozarcih vino se zlati.

Svoje solze vanj potopimo,
pozabimo gorje, skrbi!

Strah! Iz svinca same
se letos kroglje naredi.
Saj na svetu ni več rešitve!
V slovo naj vince v žile gre!

Velikokrat Slovencem so metali
svinec v srce,
solz je bilo nešteti,
materam gorje . . .

Vsem so zdaj pred nami sveče,
v slovo naj vino se zlati,
solze vanj potopimo,
pozabimo skrbi!

Viktor Levovnik

INVALIDSKO VARSTVO V SLOVENIJI

V sredo 11. 11. 1992 je svet invalidskih organizacij Slovenije sklical prvo konferenco invalidskih organizacij Slovenije pod naslovom STRATEGIJA INVALIDSKEGA VARSTVA — KDAJ REALNOST? Z inž. Francem Černetom, ki je predsednik Društva invalidov v Ravnah sva se kot predstavnika KOROŠKIH invalidov, ki jih je preko štiri tisoč, te konference udeležila.

Za svojo razpravo sem na konferenci prijavil temo PRAVNA VARNOST ZAPOSLENIH INVALIDOV. Ugotavljal sem, da v državi Sloveniji ali vsaj na KOROŠKEM, ker so mi razmere bolj znane, zaposleni invalidi nimajo pravne varnosti. Da bo bralcem VIHARNIKA bolj jasno, povem, da je pravna varnost načelo v civilnem pravu in pomeni, da mora biti državljan pa tudi drugi prebivalec Slovenije varen pri pridobljeni pravici. Počutiti se mora torej varno.

Zaposleni invalidi pa se ne počutijo tako, oglašajo se in tožijo, da so ali bodo premeščeni na druga dela, ki niso vedno ustrezna njihovemu zdravstvenemu stanju, da bodo poslani na čakanje, da jim bo prenehalo delovno razmerje in podobne zadeve, ki se včasih približajo tudi šikanam. Vemo, da je varstvo invalidov pravna kategorija, da je zapisano v Ustavi Slovenije, v Zakonu o delovnih razmerjih in še kje. Praksa pa utira svoja pota.

Drugi člen Ustave Slovenije ima jasno in kratko določilo: »Slovenija je socialna in pravna država.« Ugotavljam, da danes v Sloveniji ne deluje učinkovito niti pravna niti socialna komponenta, določena v drugem členu Ustave. Treba je še povedati, da se počuti zaposleni invalid tako (NE) varen, da si ne upa niti pritožiti in izkoristiti rednih pravnih sredstev, če ga nekdo samovoljno brez invalidske komisije premesti na drugo delo, ki je zelo vprašljivo glede zdravstvenega stanja.

Za ostale invalide pa vemo, če niso zaposleni, da jih je silno, silno težko zaposliti. Mislim, da je bolj prav, če rečem nemogoče.

Po varovanju prodobljenih pravic povem še, da si je Društvo invalidov v Slovenj Gradcu prizadevalo in pri izvršnem svetu skupščine občine bilo deležno razumevanja, da so rezervirana in označena parkirišča za invalide, ki pa jih skoraj trajno zasedejo neinvalidi. Vprašanje je, kakšna je naša kultura do invalidov, naša vzgoja, pa tudi kakšne so sankcije.

Glede varovanja pravic zaposlenih invalidov sem v zaključku konferenci predlagal, da bi se na nivoju države Slovenije ustanovil nadzorni organ, ki bi bil dovolj strokoven in avtoritiven, da bi v zahtevanih primerih posegal konkretno v varovanje pravic invalidov v podjetjih.

Ing. Franc Černe pa je v svoji razpravi »Vzgoja kot element invalidskega varstva« na zaključku pozval pedagoške ustanove Slovenije, da v zgojno izobraževalne programe vključijo nekaj ur iz vsebine invalidskega varstva.

Konferenca je bila dobro organizirana, s strani države so bili na konferenci prisotni:

oba podpredsednika vlade dr. Jože Pučnik in mag. Viktor Žakelj, predsedstvo Slovenije pa je zastopal dr. Dušan Plut, minister za zdravstvo in socialno varstvo dr. Božidar Volč, predsednica odbora za invalidsko varstvo pri skupščini Slovenije Sonja Lokar.

Bralce VIHARNIKA s to problematiko seznanjam zato, da bo slovenska javnost bolj prisotna, da izgovorjene in dobro namerne besede na tej konferenci ne bodo ostale samo za zidovi Cankarjevega doma, da ne bomo še mi pomagali ustvarjati lažne podobe, na kako visokem nivoju je invalidsko varstvo. Vedeti moramo, da je naše invalidsko varstvo

NAŠI JUBILANTI

Meseca decembra praznujejo

10 LET DELA

Bogdan SVETINA, GO Radlje

20 LET DELA

Kristl GABERŠEK, GO Slovenj

Gradec Milan SKOBIR, DSSS

res visoko, če ga merimo z zapisanimi pravnimi normami. Ne moremo pa se strinjati in govoriti, ker koraka praksa svoja pota.

Jurij ŠUMEČNIK

Imamo svojo domovino, svoj rojstni kraj, svojo družino. Imamo pa tudi svoje prijatelje in znance, skupno smo delali in gospodarili z gozdovi. Ohranimo naše prijateljstvo in medsebojno spoštovanje.

Klub upokojenih koroških gozdarjev

Že več kot leto dni je med upokojenimi koroškimi gozdarji živa misel, da bi se organizirali v KLUB. Namen KLUBA je, da bi prijatelji po stroki tudi v pokoju naprej gojili naše prijateljske odnose in medsebojno spoštovanje, da bi se po svojih sposobnostih tudi kot upokojenci vključevali v varovanje naših gozdov, da bi se srečevali, se o naših problemih pogovorili in organizirali tudi družabne prireditve.

Tako je na naših koroških tleh zrasel iniciativni odbor za ustanovitev KLUBA upokojenih koroških gozdarjev. Odbor je že imel prvo sejo 28. 10. 1992. Predsednik iniciativnega odbora je Jože Logar, upokojeni direktor gozdarskega obrata za kooperacijo Ravne.

Druga seja je bila v četrtek 3. 11. 1992 v prostorih za gozdarstvo pri Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec. Dogovorili smo se, da bi ustanovni zbori bili po delih, in sicer po območjih: Dravograd, Radlje, Ravne, Črna in Slovenj Gradec. Za ustanovne zборе bi radi koristili priliko, ko se ob zaključku leta srečujejo naši upokojenci pri svojih gozdarskih organizacijskih enotah.

Vabimo vse upokojene koroške gozdarje, ki so pripravljeni pristopiti v KLUB, da se teh zborov udeležijo. Na zborih bomo izvolili svoj tri- do pet- članski odbor (območni odbor), predlagali pa bomo tudi člane za koordinacijski odbor na nivoju Koroške.

Pogovorili se bomo o morebitni članarini. Dosedaj prevladuje mnenje, da članarine ne bi bilo in bi denar zbirali le za konkretne namene, ko bo KLUB organiziral akcije, kot so izleti, družabni večeri, pikniki in podobno.

Izkažimo svojo pripadnost našim nekdanjim sodelavcem in našim gozdom.

Član iniciativnega odbora
Jurij Šumečnik

DRUŠTVO KMETIC

PREVALJE

JE USTANOVLJENO

Dne 5. 11. 1992 smo kmetice na ustanovnem zboru sprejele pravila društva in sklep o ustanovitvi DRUŠTVA KMETIC PREVALJE.

Društvo je nestranska, stanovska organizacija, ki bo delovala na območju občine Ravne na Koroškem. Glavni cilj društva je povezovanje kmetic in prizadevanje za ustrezno mesto kmetice v naši družbi. Skupaj s kmetijsko svetovalno službo bo skrbelo za izobraževanje kmetic in za sodelovanje na različnih prireditvah, kot so kulinarčne razstave in tradicionalni vaški prazniki.

Članstvo v društvu je prostovoljno. Poleg kmetic se lahko včlanijo tudi druge vaščanke, ki to želijo in ki bodo izpolnjevale svoje obveznosti.

Naša želja je, da se nam pridruži čim več kmetic, saj bo le tako naše prizadevanje za izboljšanje življenja na podeželju rodilo sadove.

Predsednica društva
Valerija Prikeržnik

PRISPEVKE
POŠLJITE
NA UREDNIŠTVO

Krpuhova Lenčka

Kaj vse nam prinese ta naš list Viharnik! S kakšnim veseljem sem v številki 10. prebrala o Krpuhovi Lenčki, oziroma Štriglovi ženi. Nisem in nisem si mogla zamisliti, da so nam leta tako kmalu pretekla. Koliko spominov me veže na to Krpuhovo Lenčko.

Kolikokrat sem bila med NOB pri njih doma. Skupaj sva delali za naš boljši jutri.

Ne vem, če se Lenčka spomni, kako sta zavezniški letali v Javorje prinesli pomoč partizanom. Ko smo videli iznad Uršlje gore padala, ki so kot dežniki padali na zemljo, smo se tri dekleta odločila, da gremo prosit za vsaj eno padalo.

Res smo prišle v Javorje, kjer so že nosili padala skupaj, poprosile smo komandanta brigade, zdi se mi, da je bila to Šerčerjeva brigada. Vem, da je bil komandant z nami prijatezen in je dejal: »Padala bomo nesli v Pavčkove bolnice, da bodo imeli obveze za ranjence. Povedali smo kaj in od kot smo, pa je le odločil, da vse tri dobimo dve padali in si ju naj same med seboj razdelimo.

Padala so bila po svoje težka, a misel, kaj vse bomo dobile iz tega prta, nas je razveselila. Vem, da je bilo eno rjave barve, drugo pa belo.

Ko smo si ti padali razdelile, smo si dale delati bluze in predpasnike. Eno bluzo še danes hranim za spomin.

Jožefa Štrigla se spominjam, kot zelo do brega pevec. Ko je prišel h Krivecu, je vse spraval v dobro voljo. Zelo rad je peč pesem, ki mi je ostala še danes v spominu: »Je živela deklica, po imenu Olgica!« Najbrž se me bo Jože spomnil, če bo čital te vrstice. Zelo sem vesela, da sem ju po tolikih letih, pa če ravno samo na sliki, še videla.

V svojem imenu jima tudi čestitam za ta visok jubilej. Želim jima še mnogo sreče in zdravja v nadaljnjem življenju.

Prijateljica Štefka

Milan IZAK: »Želim, da se mi zdravje čim prej vrne...«

Milanu se je vrnilo zdravje

Traktorske nesreče so čestokrat težke in hude. Mnogokrat se tragično končajo ali pa pustijo hude posledice. Šestega septembra letos je imel nesrečo s traktorjem 26-letni Milan Izak iz Boštjana pri Dravogradu. Ko se je Milan zdravil v slovenjegraški bolnišnici, nam je o nesreči povedal: »Ne vem, kako je prišlo do nesreče, vem le to, da sem se po nekaj dnevih zavedal šele v bolnišnici. Med vožnjo je traktor zdrsnil s ceste v prepad. Ne vem ali sem po srečnem naključju padel iz traktorja. Našli so me ob cesti. Če bi me traktor pokopal pod seboj, bi se gotovo tragično končalo,« pravi Milan Izak.

Zadnja leta je bilo na Koroškem veliko nesreč s traktorjem. Mnoge kmetije so ostale brez naslednikov, saj so se njihova mlada življenja končala pod traktorji. Ko bo Milan ozdravel, bo moral pozabiti na nesrečo. Zopet bo pridno prijel za delo na kmetiji, saj kmetija potrebuje mladega gospodarja.

F. J.

VPRAŠANJA O PROSTOVOLJNEM ZAVAROVANJU

1. Zakaj se je do sedaj računica v obveznem zavarovanju izšla, sedaj naenkrat pa ne več?

2. Zakaj bodo tisti srečneži z visokimi pokojninami imeli možnost večje ugodnosti in privilegije pri zdravljenju? Ali naj ne bi prispevali kaj tudi za siromake z nizkimi pokojninami, saj so tudi ti ljudje in Slovenci, ki še plačila najnižje varijante ne bodo zmogli. Zdi se mi to krivično. Eni po najboljših bolniških sobah in zdraviliščih, drugi doma v posteljah! Delali so pa vsi. Kdo bi nam to razložil?

Jože KRAJNC

KOLINE

Ko kmetje pospravijo zadnje poljske pridelke s polj, že mislijo, da so opravili vse za zimo. Za zimo pa je treba še pripraviti drva in steljo. In treba je opraviti še koline, da bo čez zimo dovolj mesa in klobas. Pri Plevnikovih na Brdah so koline že opravili, od tam pa je tudi naš posnetek.

F. J.

MILANU ŠEPULU V SLOVO!

Dne 13. novembra 1992 je v černih urah odšel od doma Stanetov sin Milan z osebnim avtom na vajo folklorne v Črno. Ker se iste noči ni vrnil domov, so doma bili prepričani, da je odšel sorodnikom v Mežico. Ker ga še v soboto ni bilo domov, kar ni bila njegova navada, da bi toliko časa izostal od doma, je vsaka ura povzročila staršem večjo skrb in nemir. V nedeljo zjutraj so se starši najprej pozanimali pri sorodnikih in, ker ga tudi tam ni bilo, so starši takoj sporočili policiji in gasilcem v Črni, da so ga začeli iskati. V akcijo iskanja so pristopili tudi vaščani iz Črne ter sosedje. Akcija iskanja je trajala vso nedeljo od Črne pa do Stanetove domačije v Ludranskem vrhu, okoli 16. ure tega nedeljskega popoldneva sta sosedja Matevž Jelen in njegov sin najprej našla razbit avto globoko v prepadu. Milan pa je bil nekaj deset metrov proč od avtomobila mrtev. Zdravnica iz Črne gospa dr. Ana Fajmut je pri pregledu ugotovila, da ponesrečenec Milan ni trpel nobenih bolečin, ker je imel zlomljen vrat in utrpel močan udarec na sence.

Grozna novica je kot strela udarila med sosedje in vaščane iz Črne. Kdo bo sedaj prevzel kmetijo pri Stanetu v Ludranskem vrhu, saj je bil pokojni Milan predviden za na-

slednika na tej gorski kmetiji na 900 m nadmorske višine. To je bil kraj v bližini poznane Najevske lipe. To posestvo leži v gorskem svetu nad Črno in meri 80 hektarjev skupne zemlje in od tega je obdelovalne zemlje 8 hektarjev. Vso zemljo morajo večji del obdelati ročno. V hlevu imajo 6 krav in tri telice ter enega konja.

Na tej Stanetovi domačiji zadnje čase botruje nesreča. Tretjega novembra 1990 je med nevihto strela udarila v gospodarsko poslopje. S pomočjo kmetov in krajanov iz Črne ter občine Ravne, kmetijske zadruge »Trata« Prevalje in drugih so postavili novo gospodarsko poslopje. Pri delu so veliko tudi pomagali gasilci iz Mežice in Črne ter vaščani iz Črne.

Leta 1988, bilo je 17. julija, se je sin Marjan ponesrečil z motorjem in je ob tej nesreči izgubil desno nogo. Danes se nahaja na svojem domu in zaradi invalidnosti ne more opravljati težkih kmečkih del v takšni hriboviti kmetiji, kot je pri Stanetu v Ludranskem vrhu. »Za delo sva ostala sama z ženo,« je s solznimi očmi končal pripovedovati oče ponesrečenega Milana, starega komaj 17 let.

Stanetov oče se lepo zahvaljuje vsem, ki so mu pomagali ob teh nesrečah, posebno ob smrti sina Milana, ki so ga položili k zadnjemu počitku na domače pokopališče v Črni na Koroškem.

Ignac ZDOVC

V spomin dr. Vladu Weingerlu

Vsako slovo od ljudi je težko. Če se spomnimo, kaj nam je pokojnik storil dobrega in takšnega smo mi borci in aktivisti poznali dr. Vlada, ki je bil naš po duši in srcu.

Koliko se je žrtvoval, da nam je lajšal bolečine? Koliko sistematskih pregledov je izvršil na leto, vse to mi nismo pozabili.

Dr. Vlado Weingerl se je rodil v Otiškem vrhu leta 1921. Ob skrbni mami je svoje otroštvo užival le 8 let. Takrat mu je umrla mati in ostali so z očetom in sestro nekaj časa sami.

S časoma si je oče poiskal drugo ženo, tako je dobil Vlado mačevo. Vendar ga je ta imela rada, kot bi bil njen sin. Tudi druga svetovna vojna mu ni prizanesla. Kot medicinec se je odločil in že ga nekako septembra 1944 vidimo v Tomšičevi brigadi. V eni in drugi enoti je bil sanitetni referent. Razborčani ga ne bomo pozabili. Ko je bila borba tu pri Prevolniku v Razboru 1945, menda v mesecu marcu, so ranjenec nosili h Kočniku, kjer sta takrat stanovala Jožef in Terezija Sovince. Videla sta s kakšno vneto si je dr. Vlado prizadevala in obvezoval ra-

njenje. Še in še je prosil mater Terezijo za cunje, saj povojev ni bilo.

Jožef in Terezija Sovince živita danes pri Skobirju in se rada spominjata na tega mladega referenta. Tako je bil še mlad in je že pokazal, da bo nekoč po svobodni pravi zdravnik, kar je tudi bil.

Tudi dr. Vlado Weingerl si je to mater zelo dobro zapomnil, ko je prišla k njemu v ambulanto je vedno dejal: »To ste vi, tista dobra mati, ki ste mi s svojimi obvezami pomagali reševati takratna življenja!«

Ko sem spomladi obiskala njegovo drugo mamo, ki živi v Hajdini v Celju, mi je dejala: »Kako dober je ta moj dr. Weingerl. Vedno rad pride k meni, mi prinese zdravila in še ven v naravo me popelje.« Sedaj je nikoli več ne bo popeljal proti beli Ljubljani, kamor je tako rad šel. Njegova sestra, ki je v Celju, si ne more zamisliti, zakaj je usoda tako kruta.

Tudi mi borci in aktivisti ga bomo pogrešali, a kaj ko gremo vsi po tej poti. Zaželela bi mu mirnega počitka, družini pa iskreno sožalje.

Stefka Melanšek

SPOŠTOVANEMU TASTU V SLOVO!

vsestransko aktiven, kar so dokazovale številne funkcije ter udeležbe na vseh prostovoljnih delovnih akcijah ob urejanju našega podeželja z elektriko, cestami in podobno.

Ker je Rado hitro uvidel, da se na jazbinskih bregovih ne da sodobno in tržno kmetovati, je za svojega naslednika sina Janeza s kmetijsko zadruzo Prevalje zamenjal del gozda, ki je pripadal Pistočnikovi kmetiji za Ulcejevo kmetijo na Zelen Bregu. Na to kmetijo se je Rado z družino preselil pred 14 leti ter se takoj lotil obnove gospodarskega poslopja ter obdelovalnih površin, nakar pa je kmetijo zaradi načetega zdravja zaupal sinu Janezu, sam pa še naprej pridno pomagal.

Ceprav je bil novi dom veliko lepši, pa je Rado ostal zvest z dušo in telesom Jazbini, za katero se mu je vedno po malo tožilo in zato je morda tudi naključje, da se je 10 dni pred smrtjo odpravil nazaj v svoj planinski raj ter tam ostal do dneva, ko je usodno zbolel in umrl.

Ceprav Rada nisem poznal več kot 10 let, sem se v teh letih prepričal, da je bil pošten človek, ki je povedal vsakemu vse naravnost brez vsakega olepševanja, naj mu bo lahko domača koroška zemlja, kateri je bil vse življenje zvest.

Stefan VEBER

MOJ BRAT MILAN!

praznih rok, če te je prosil za pomoč.

Zase si zahteval zelo malo, morda bi celo ob svojem pogrebu, če bi mogel, dejal: »Kaj se vendar trudite okrog mene, saj vam nisem hotel nakopati težav.«

Takšen si bil, dragi Milan.

Morda pa bi bil naš svet vendarle lepši, kot je, če bi bilo več tebi podobnih, skromnih in dobrosrčnih ljudi.

Janja, Emil, Adi, Mira, ne obupajte! Vaš ati bo živel naprej v vas. Bolj ko boste uspeli posnemati njegovo dobroto in modrost, bolj bo prisoten med nami.

Franček

Glasilo VIHARNIK izdaja delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec. Urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENŠEK, tehnični urednik: Bruno ŽNIDERSIČ.

Naklada: 3500 izvodov.

Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1992.

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 se šteje Viharnik med proizvodne informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

OGLASI TUDI V VIHARNIKU

Kozarnica

Razpotegnjena, strma, gozdnata planina v sklopu masiva Uršlje gore je polna znamenitosti, divjine, skritih in težko dostopnih koticov. Tonijevo, Kozarinovo, Kozji hrbet, Volčje jame, Cuc Neža, Marijino mleko, Muhavnik, Planje in bunkerji iz Partizanskih časov je le nekaj zanimivih imen, ki pričajo o tem.

Poleti, leta 1929 sem dopolnil 6 let starosti. Po tedanjem šolskem zakonu sem z dopolnjenim 6 letom starosti postal šoloobvezen. Zato sem moral že v jeseni istega leta pričeti hoditi v šolo v Kotlje, kamor je bilo od doma kakšne četrte ure hoda.

Bil sem droban, majhen deček. Med vsemi učenci sem bil v šoli najmanjši. To pa ni veljalo za moje obnašanje. Zaradi nemirnosti in prevelike živahnosti se me je že v prvem razredu prijelo ime »Živo srebro«, kar se me je potem dolga leta držalo.

Zaradi svoje majhnosti in prijateljstva tedanjega učitelja Sokola z mojimi starši, sem imel prvo leto v šoli privilegij, da sem lahko brez vprašanja stekel k oknu in si ogledal avtomobil, ki je pripeljal po cesti. Avtomobili so bili takrat silno redki. Pri nas ga je imel samo nekdanji ravenski grof Turn. Avtomobila si takrat ni moglo privoščiti niti letovišče in zdravilišče Rimski vrelci.

Lepa, sončna in topla oktobrska nedelja leta 1929 je bila, ko se je moj dedi, stari Lužnik, Lenart Kuhar, ki je bil rojen pri Toniju pod Črnim vrhom in Kozarnico, odločil, da bo nam svojim vnukom pokazal svojo rojstno hišo, Tonijevo bajto v planini, Cuc Nežo, izvir Hotuljke in znamenitosti ter lepote Kozarnice.

Na pot smo se podali zjutraj. Šli smo: dedi, jaz in moj stric po očetovi strani Jože Gorenšek, ki je tedaj živel pri nas, pri Lužniku. Gredo smo se ustavili pri stricu Ivartniku, kjer sta se nam pridružila najstarejša otroka, Nace in Tončka, ki sta bila oba starejša od mene. Skupaj smo odšli naprej k Toniju in si ogledali takrat revno in borno Tonijevo bajto, kjer je bil rojen naš deda in od koder je izhajal znameniti rod hotuljskih Kuharjev.

Od Tonija smo nadaljevali pot mimo sosednje Kozarinove bajte, ki je danes ni več. Bila je še skromnejša in bornejša kot Tonijeva. Obe bajti sta stali na sosednjih robovih. Po globoki globeli med njima pa je tekla voda.

Od Kozarina smo odšli na »Kozji hrbet« in naprej k »Cuc Neži«, k izviru Hotuljke.

Spotoma nam je deda pripovedoval, da je po pripovedovanju njegovega dedija in njegovega očeta, nekoč ves Kozji hrbet in vso Kozarnico zaraščal pravi pragozd. V njem so živeli volkovi, ki so ob jasnih večerih, ko je svetila polna luna, pošastno tulili in zavijali, da je odmevalo po okolici. Ljudje so jih lovili tako, da so na njihovih stečinah kopali globoke »volčje jame«. Tja so jim nastavljali vabe, da so padli vanje in se ujeli.

Izvir Hotuljke je moral biti nekoč lep slap, kjer je voda padala čez skalovje. Pozneje se je voda prestavila pod zemljo, in sedaj samo curlja in kaplja čez skale, zato ji ljudje pravijo »Cuc Neža«.

Skozi košate bukove in smrekove gozdove, pomešane z macesni, nas je pot peljala visoko v strmine Kozarnice, pod njen najvišji vrh, skalnati Muhavnik.

Nekje pod skoraj navpičnimi, skalnatimi stenami, je takrat deda našel in nam pokazal luknjo, ki je bila v skalovju, pravzaprav pod skalovjem. Luknja je bila tako velika, kot vrata v krušno peč. Prižgali smo karbidovko, ki jo je vzel za ta namen s seboj stric in drug za drugim za dedijem smo zlezli po ozkem skalnatem, ne preveč dolgem rovu pod zemljo. Rova je kar naenkrat zmanjkalo, ker se je razširil v veliko, ogromno, široko, dolgo in visoko dvorano, snežno bele barve.

S tal in s stropa so rasli in viseli snežno beli kapniki, podobni svečam. Tla in stene je prekrivala mokra plast mehke, snežno bele snovi. Voda je kapljala s sten in stropa. Po tleh so bile kotanje polne be-

le, mleku podobne vode. Kapljanje vode je glasno odzvanjalo od sten podzemeljske jame. Tiho smo stali in dolgo strme občudovali lepoto tega podzemeljskega prostora. Slika tega podzemeljskega prostora se mi je neizbrisno, za vse življenje, vtisnila v spomin.

Naše strmenje in občudovanje je pretrgal deda rekoč: »No, sedaj sem vam pa pokazal jamo, za katero le malo kak človek ve. To je jama z »Marijinim mlekom«! Tako se imenuje zato, ker je vsa tako snežno bela.

Voda, ki kaplja s stropa in sten ter se nabira v kotanjah na tleh pa je bila in podobna mleku. Ljudje imajo to za čudež in ga imenujejo »Marijino mleko«. »Kdo ve«, je zamišljeno nadaljeval deda, ali je jama še daljša kot to, kolikor jo je videti. Bog ve, kaj lepega se skriva! Morali bi jo raziskati. Zapišite si jo. Kajti mogoče je nikoli več ne boste imeli priložnosti ponovno videti in priti sem. To sem vam hotel pokazati tako, kot je nekoč v moji mladosti pokazal to jamo meni, moj dedi.«

»Mogoče je celo, da je to tista jama v Kozarnici, o kateri piše hotuljska cerkvena kronika, ki pravi: da so neke temne noči prišli maskirani možje po duhovnika v Kotlje in ga odvedli v neko jamo visoko v planini. Tam je moral spovedati ranjenca, katerega so po odhodu duhovnika ustrelili. Bili so roparji, rokovnjači. Ustrelili so ga zato, ker bi jih bil oviral pri njihovem delu, ker je bil težko ranjen.«

Dedijev besede, da si naj jamo dobro ogledamo in si zapomnimo, kar smo videli, so se žal izpolnile. Vhod v podzemeljsko jamo z »Marijinim mlekom« je zasil plaz in ga ni mogoče najti. Danes ne vedo točno, kje je jama, še manj pa, kje je vhod vanjo. Za to jamo je dobro vedel in jo poznal tudi rajni Renar, kmet v Podgori. Z njim sva se dogovarjala, da jo bova poiskala, vendar je poprej umrl, kot sva prišla do tega, da bi bila uresničila najino zamisel.

Po nevarni, skoraj navpični strmini smo se nato za dedijem povzpeli na vrh Kozarnice, na Muhavnik, njeno najvišjo točko. Tam je trigonometrična točka. Tam poteka tudi nekdanja koroško-stajerska deželna meja, ki poteka čez Sklep in Kozji hrbet na Cuc Nežo, od tam na vrh Muhavnika in naprej čez Planje so Lesenega križa, od njega na Zidani križ in cerkev sv. Uršule na Gori.

Ko smo po nevarnem in napornem plezanju pa skalovju na vrh Kozarnice vsi izmučeni in potni obseleli na vrhu skale, na Muhavniku, kakor je skalo imenoval deda, smo si najprej privoščili izdatno malico, ki smo jo imeli s seboj. Posebno nam otrokom je šla v slast.

Občudovali smo prekrasen in čudovit pogled na naše Kotlje, ležeče v dolini. Pa tudi na naše sosednje Sele.

Pogled od Meže čez Dulski mlin na Hotuljščici in Kotlje; v ozadju Kozarnica

Srečno '93

Dedi je pa še kar naprej govoril in nam pripovedoval, da so bili nekoč na vrhu Kozarnice, na planjah, hotuljski pašniki, kjer so Hotuljski kmetje pasli živino.

Pripovedoval je, kako se je nekoč zgodilo, da je nek Pavšerjev vol padel z Muhavnika in obvisel naboden na viharnik, ki je rasel v skalovju, nad prepadom. Ranjena žival je od strahovite bolečine, strahotno rjula in tulila. Rjovel in tulila je cela dva dni in dve noči preden, da so lahko prišli do nje in jo ubili. Da pa so lahko prišli do vola, so se morali po vrh spustiti z vrha Muhavnika do mesta, kjer je obvisel.

Pot proti domu smo nadaljevali po planjah, tratah in pašnikih proti Jelenskemu travniku in Koritu, izviru potoka Črna pod Črnim vrhom. Potok Črna, ki z enim krakom izvira pri Koritu na Črnem vrhu, z drugim pa pod Šmohorico na Uršlji gori, nekateri zato imenujejo tudi »Uršlja«. Črna teče mimo Jurčka, Lužnika in v Kotljah pri Zdovčevem mlinu izliva v Hotuljko.

Od Korita smo se tudi mi mimo Žegnanege studenca v gozdu nad Jurčkom, spustili mimo Jurčka naprej v dolino proti domu.

Rok Gorenšek

ZAHVALA

Več si skrbel za druge kot zase, zato si spregledal svojo bolezen

Ob nenadni in prerani izgubi dragega

MILANA HUDEJA
LAPOVČNIKA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in vsem vaščanom Razborja, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani, nam nudili vso možno pomoč in človeško toplino ter ga pospremili k večnemu počitku.

Žena Marija, otroci Janja, Emil, Adi in Mira, brata Jože in Franček ter sestra Julka

Iz tistih časov

Skoraj vsak dan srečujemo po naših cestah težko naložene tovornjake s hlodovino ali rezanim lesom. Včasih srečamo tudi težke gozdne traktorje, opremljene z vlečnimi verigami in vitli. Če pa se napotimo v hribovske gozdne predele, pa lahko naletimo še na konjske in volovske vprege, s katerimi kmetje spravljajo svoje gozdne sortimente k cesti, ali pa si pripravljajo steljo in drva za zimo.

Ob pogledu na visoko naložen tovornjak z lesom skoraj vedno pomislimo na veliko vrednost, ki se prevaža po cestah, skoraj nihče pa se ne spomni, koliko dela, napora in človeškega truda je potrebno, preden se kamion lesa lahko pojavi na cesti. Današnja mehanizacija in mnoge nove gozdne ceste so marsikateri delovni postopek olajšale, vendar pa še ni odpravljeno vse ročno delo. To je dobro vedeti, da bomo delo v gozdu znali bolj ceniti, ker ima kljub vsemu svoje lepote in zanimivosti.

Spominjam se tistih let po vojni, ko sem sam začel delati v gozdu. Takrat se je delo v gozdu delilo nekako na dve obdobji: na letno in zimsko. Poletni smo samo sekali, pozimi pa spravljali ročno, že dobro osušeni les k gozdnim cestam, ali pa podirali listavce in izdelovali drva. K cestam spravljani les so nato pozimi po sanencu s konji ali voli vozili na žago. Takrat je še obratovala žaga v Suhem dolu in je predelala vso hlodovino, ki je napadla v plešivskih gozdovih. Ostale gozdne sortimente, kot jamski in gradbeni les, okroglice, hmeljevke in smrekovo lubje pa so vozili direktno na gozdno skladišče v Slovenj Gradec, ali pa na železniško postajo.

Tiste čase je bil Plešivec s Suhim dolom pravi lesni in gozdni obrat v malem. Imeli smo svojo sindikalno podružnico, svojo kulturnoprosvetno društvo in celo svojo trgovino, kar je bilo za ta odmaknjeni kraj velikega pomena.

Gozd v Plešivcu in žaga v Suhem dolu sta v tistem času dajala delo in zaslužek ljudem iz celega področja zgornjega Razbora, Plešivca, Suhega dola, in dela Podgorja, saj je bilo na žagi in v gozdu redno zaposlenih vedno

okrog štirideset delavcev, v času sezonskega dela v gozdu pa tudi do štirideset in še več.

Dokler nismo dobili v gozd motornih žag in traktorjev, smo opravljali vse gozdno delo ročno. Razumljivo je, da je moralo biti orodje skrbno negovano in vedno dobro nabrušeno. Sobote takrat še niso bile proste, tako da je bilo treba orodju posvetiti marsikatero prosto urico. Če si takrat prišel v nedeljo popoldne na obisk h kateremu našemu starejšemu »holcarju«, si ga ponavadi našel pri brušenju žage ali pa pri izdelovanju »kel« ali toporišč za sekuro ali cepin. Vkljub napornemu in težkemu delu v gozdu čez ves teden pa je v nedeljo še vsak rad zavil v gozd na sprehod, da je lahko v miru opazoval življenje v gozdu, prvo pomladansko brstenje in zelenje, v jeseni pa spreminjanje barv in nabiranje gozdnih sadežev in zdravilnih zelišč. To je bilo za tiste čase za marsikoga edino razvedrilo in oddih. Redni letni dopust je bilo treba uporabiti za življenjsko nujna dela, kot so košnje in spravilo krme za kravico, obdelovanje njive in vrta, popravilo stanovanja, in še mnogo drugega dela.

To pa je bilo mnogim tudi dopust v pragem pomenu besede, in ga ne bi bili zamenjali za noben drugi način oddiha. Gozd je bil njihov pravi prijatelj in dom in v vsakem drugem okolju so se počutili nelagodno.

Pozneje so se pričeli v okviru sindikata prirejati razni krajski izleti, katerih so se tudi naši starejši delavci radi udeleževali, posebno v take kraje in na taka področja, ki so bila sorodna njihovemu delu v gozdu. Bili smo na Gorenjskem, na Pokljuki in Mežaklji, kjer smo lahko videli mogočne gozdove, življenje in delo tamkajšnjih gozdnih delavcev. Po vsakem takem izletu pa je bila ocena vedno ista: to je, da je bil izlet lep, vendar pa so za njih plešivski in pohorski gozdovi najlepši.

V tistih časih, pred 30 leti, to je od leta 1960 naprej, pa je že pričela prodirati mehanizacija v naše gozdove. Dobili smo prve motorne žage JO-BU in STIEL in sicer najprej v vsak revir samo po eno ali dve. Seveda je bil najprej temeljit tečaj za delo z njimi in zato so bili izbrani najboljši delavci iz vsakega revirja. Pozneje smo dobili še več motornih žag, tako da je imela vsaka delovna skupina po eno in ročne žage so počasi šle v pozabo. Danes je ročna žaga, posebno pa še žaga »amerikanka« prava redkost in jo še samo tu in tam kdo hrani kot spomin na tiste preživele, a po svoje tudi lepe čase.

Iz tistih časov pred 30 leti, ali natančneje leta 1962, imam še ohranjeno sliko iz parade ob priliki občinskega praznika v Slovenj Gradcu, kjer smo sodelovali tudi gozdni delavci. Gozdni obrat Slovenj Gradec je dobil nalogo, da naj da skupino gozdnih delavcev za povorko skozi mesto in bili so izbrani naši delavci iz Plešivca. Zbrali smo se na lesnem skladišču na zgornji železniški postaji z vsem ročnim orodjem, ki je moralo biti dobro očiščeno in zavarovano, odkoder smo nato krenili v povorki skozi mesto.

Morda se bo komu zdelo opisovanje teh dogodkov nepomembno, vendar pa ima za nas, ki smo to doživeli in sodelovali, svojo vrednost. Ohranjanje dragocen spomin, nam in našim naslednikom na tiste čase in dogodke, ki smo jih doživeli.

Rudi Rebernik

OD ŽERJAVA DO LEŠ ALI POHOD V SPOMIN DANILA PISNIKA

Jutro kot vsa druga jutra, nedelja kot že tolikokrat. Toda tokrat je nekaj vendar drugače. Danija ni z nami. Je z nami in ga ni z nami. »On se je skrival v nas, tu ga smrt ne zajame, tu so njegove oči...«

Megleno jutro v Žerjavu, skupina ljudi iz Dolge poti se dviga po strmi stezi, ... grabimo za grmovje, za šope trave, skoraj vsak je z mislimi pri Danilu. Neka možata, krepka roka me zagradi okoli vratu in neki glas mi pravi: »Poglej, tam je Grintavec, pa Kočna, Raduha kot najvzhodnejša gora Kamniških Alp.« Ozrem se nazaj. Nikogar! Grem naprej. Lezen od kamna do kamna, steza se prelomi, upogne navzdol in pred menoj tablica z izklesanimi črkami: »Na tem mestu je v septembru 1987...« Zrem v izklesane črke in si mislim: »Kako, da mu je bilo usojeno omahniti v tej divjini, ko je vendar tako ljubil vrhove, ko je prehodil vse gore in hotel vedno priti na vrh.« Moje misli spet poromajo v preteklost, k planinskemu taboru v Kamniških Alpah, ko je Dani tekel mimo mene po skalah in sem jaz začudeno zmajevala z glavom. Golo naključje, ki naj se imenuje usoda ali kakorkoli že, pa takole preraga tako čudovito pot. Tišina, ki nas obdaja v tej zapuščenih pokrajini, pa je tako zgovorna. Steza, ki naj bi ga čimprej popeljala do avtobusa, ga je popeljala v smrt. Podrobnosti so banalne, resnica pa boleča.

Pridemo na vrh. Gozdna cesta z zmernim naklonom, nekateri jo mahnejo desno, večina pa levo proti Lešam. Cesta se vleče kot jara kača. Nekdo mi razlaga svoje probleme. Vsi naši problemi so si podobni. Kakšne probleme ima Danilo, če jih ima? In Nejc Zaplotnik in vsi, ki so prezgodaj omahnili, tudi Nataša. Potem pritovali Dragica polno vrečo prekrasnih, dišečih in rdečih jabolč in hlastno zagrizem vanje in si mislim: »Treba je iti naprej, vsi mi bodo ušli!« Pri cerkvi Sv. Lenarta pa se mi zdi, kot da sem v nekam odmaknjem svetu, zato mi pridejo na misel verzi Ervina Fritza: »Znašel sem se v tem čudnem edinem svetu, nenadoma, v polni svetlobi, znašel sem se na tem svetlem planetu, kot v svetli sobi. Izgubljen sredi šelestenja zgodovine, gledam, kako se neslišno suši moje zvezdno nebo, bitje sem, ki ga požira ogenj od znotraj in mine, da komaj lahko rečeš, tu je nekaj bilo.

Milena CIGLER

Povorka gozdnih delavcev iz revirja Plešivec ob občinskem prazniku v Slovenj Gradcu leta 1962.

GOZDARKIN SVETI VEČER!

Bilo je na sveti dan, ko se vsi nekako pripravljamo na praznovanje svetega večera, božiča in teh lepih praznikov, ki so nam zgodovina in lep spomin! Spominjam se, bili smo v majhni kuhinji, okoli bolj borno okrašenega božičnega drevesa. Oče je poskušal zapeči tisto božično »Sveta noč«.

Pesem pa ni ni ni hotela lepo izzveneti, bolj smo strmeli v goreče svečke. Pod drevesom pa so ležala skromna darila.

Nenadoma potrka nekdo na dur. Oče jih gre odpret. Zunaj je stala logarjeva žena Nina, vsem znana kot logarjeva žena z gore. Zunaj je bil mraz, dolgočasno je naletaval sneg, vsa bela je bila Nina in še rokavic ni imela. Ta obisk je nam nekako skalil sveti večer, ker smo želeli biti sami! Toda naša mama, ki je je bila sama dobrotna, je Logarjevo ženo prijazno povabila v kuhinjo. Spominjam se, Nina je bila tega povabila zelo vesela! Saj je imela še dolgo pot v hribe, kjer je stala njuna kočica. Dejala je: »Ne zamerite mi. Malo sem se v mestu zamudila pri sestri Režiki, dala mi je nekaj za najine otroke in sedaj me je pa pre-

hitela noč. Le kako bom zmogla pot v hribe? Vem, Tonč je, sedaj verjetno pri sosedih, ker jim tvezi šaljivke, saj k njim rad zahaja, žganje in mošt sta mu po volji.«

Ker je čas hitel, je naš oče pričel razvijati zavojčke in deliti božična darila. Otroci smo dobili nekaj sladkarij, kakšno knjigo, ali kaj za obleči. Naša mama je vse to nekako skrivnostno opazovala, češ ali bo tudi ona deležna darila. No, in nazadnje je oče dejal: »No, mama, to pa je zate!« Mama je vzela mehak zavojček, ga razvila, pri tem pa je po strani pogledala logarjevo ženo Nino. Ko je zavojček razvila, so bile tople volnene rokavice. »Ne,« je rekla »to ni zame, to je zate Nina!« in ji je podala rokavice. Vsi smo začudeno strmeli materino dejanje, češ oče ji je kupil rokavice, ki jih je še kako potrebna, a ona jih podari gozdarjevi ženi. Zakaj to? Mati je dejala: »Na, vzemi jih! Si tega bolj potrebna kakor jaz.« Logarjeva žena se je spočetka zelo branila z izgovorom: »Ne, mati to je za vas. Vam jih je mož kupil, ne meni!« A končno jih je vzela, trepetajoč se jih je nadela in

rekla: »O, te me pa bodo grele, kako so dobro pletene!« Pozneje ji je mama prinesla še toplo večerjo, ker je bilo do polnočnic časa več ur, je naš oče napregel konja v sani ter po večerji Nino odpeljal v gore, da je bila pravčasno pri svojih otrocih, ki so željno čakali kdaj bo mama prinesla okraske za drevešček. Ko je oče logarjevo ženo odpeljal, je nam mama rekla: »Veste moji otroci, ko mene več ne bo, vedno imejte v srcih dobroto, in še to: Jezus je rekel: Kar ste med mojim revnim bratom ali sestram dobrega storili, ste meni storili!« Nadaljevala je še: »Če bi danes v ljudeh bilo več dobrote, bi ne bilo toliko solza in gorja. A kaj, ko pa je svet raje sprejel vojne in strahotna uničenja kot pa ljubezen. Vedite, da ljubezen gore podira, združuje ljudi in narode!« Čez pol ure se je oče vrnil in nam otrokom prinesel vsakemu čokolado in rekel: »Tudi jaz pošiljam vašim otrokom majhno darilo. In vam vsem želim lep sveti večer!« Tiho sem se zamislil ob teh besedah. Kakšna škoda, da nismo ljudje vsaj malo dobri v srcih! Kako bi bilo lepo, če bi znali darovati sosedom, sodelavcem, prijateljem, tudi onim, ki so nekako izrinjeni na rob družbe, vsaj bežen, topli nasmeh! Storimo to vsaj ob praznikih in naša srca bodo srečna v božičnih praznikih!

Viktor LEVOVNIK

ŽIVLJENJE TO NAŠE — STRMA JE POT!

Vsaka pot se neke prične in neke konča! Prične se v naročju staršev in konča v naročju otrok ali sorodnikov.

Prva naša pota so v varstvu skrbnih staršev in mehko postlana, nadaljna kot zelena livada brez sivine, v tretjem obdobju smo na ozkem obrežju. Vse nam postaja pretesno in enolično. Karkoli naredimo, nič ni prav, vedno nas kdo kara in kritizira. Zato si želimo biti starejši in samostojni. Želimo si preplavati reko otroštva in dospeti do rajskega vrta mladostne dobe, kjer vse cveti in dehti, kjer se prebujajo čustvo sladke in omamne ljubezni.

V tem obdobju se človek počuti najpametnejšega, najmočnejšega, in najsrečnejšega. To je obdobje, ko se človek odloča za usodo nadaljnega življenja. Naenkrat se znajdemo v visoki ogradi. Nič ne vidimo in ne vemo kaj nas čaka v tej ogradi zakona, iz katerega ne moreš več pobegniti. Tu je polno trnja in tudi rožice so vmes. Te rožice so naši otroci, ki so del našega življenja. Nas osrečijo ali razočarajo, enako tudi naš življenjski sopotnik. Če živimo po pameti in se vedemo po vesti, katera nam vedno kaže pravo pot, je ta vedno bolj strma lažja. Nekateri ljudje ne najdejo poti v to ogrado ali se je raje izognejo, vendar se vse poti vrh hriba zlijejo v eno kamnito pot starosti. Vse življenje romamo proti temu cilju, pa le malo ljudi pride do vrha. Veliko jih omaga že spodaj neke ali sredi poti. Na koncu te poti so ozka vrata, skozi katera mora sleherni človek, to so vrata večnosti. Skozi ta ozka vrata ne moremo nesti ničesar s seboj, nobenih dobrin ali denarja, za kar smo se pehali vse življenje. Nesemo le to, kar imamo v srcu. Če so to dobra dela, lažje stopamo skozi prehod življenja. Do teh vrat hodiš skupaj z ljubljenimi osebami. Tu se kar naenkrat zaveš, da si ostal sam. Strah in obup ti napolni srce in dušo. Ne moreš dojeti usode, da ti ugrabi osebo ali otroka, starše, osebe — katerim si posvetil ali daroval polovico svojega življenja. Če v tem obupu in bolečini ostaneš sam, se vedno bolj zapletaš v črno mrežo in ne najdeš izhoda iz nje, če nimaš sreče, da ti takrat stoji kdo ob strani in ti pomaga.

Starši, bratje, sestre ali dobri prijatelji lahko pomagajo, da spet vstaneš in greš zopet naprej do teh vrat, od katerih ni poti nazaj.

Na srečo smo prilagodljivi, počasi se z vsem sprizaniš in čas ublaži bolečino. Vzameš križ na svoja ramena in ga nosiš do konca svojega življenja. Neki verz pravi: Različne so poti življenja, steze, do raznih ciljev vodijo mi potniki vsi zasopljivi za lepo srečo blodimo. A tu na svetu sreče steze, povsod, povsod se križajo. Le onkraj groba k lepim ciljem, vse v eno pot se zblížajo. Kolo časa pa se venomer vrti in naša usoda z njim.

Mihaela Lenart

EDINA PRAVICA SVETA

*Če bi se življenje kupit' dalo,
kot kupuje se kaj drugega,
reže bi hitro vse pobralo,
vse od prvega do zadnjega.*

*Bogataši bi se obdržali
na tej naši krogli zemeljski,
saj denarce težke bi dajali,
da se jim življenje obdrži.*

*Tu pa je narava poskrbela,
da problemov danes takšnih ni,
saj bi zemlja le nemir imela,
vsak rad kakšno ur'co dalj živi.*

*Ko pa žena v belem se prikaže,
tiho na uho zasepeta,
da tam daleč ti vso čast izkaže
družba, ki je že pred tabo šla.*

Zlatko ŠKRUBEJ

NAGRADE ZA MISLI OB POGLEDU NA SLIKO

Za podpis k fotografiji pod naslovom »Poglejte in napišite« objavljeni v prejšnji številki VIHARNIKA, smo prejeli kar nekaj misli. V uredništvu smo izbrali tri avtorje, ki jih bomo nagradili:

1. nagrado v vrednosti 3000 SIT izdelkov Mesnine Otiški vrh prejme Pavla BREZNIK, Troblje 28, Slovenj Gradec za besedilo:

*Za nami je Martin
prišel je čas kolin,
bi na MESNINI me ulovili,
iz mene klobase naredili,
tako pa sreča, da nisem prasica,
modruje ta-le psica.*

2. nagrado, zbirko pesmi Milene CIGLER, prejme LILJANA LIPNIK, Selovec 31, Šentjanž pri Dravogradu za besedilo:

— *Dragi Slovenci! Tudi mi prašički se tako kot vi privajamo na pasje življenje.*
— *Bila je ljubezen na prvi pogled.*
— *Skrbno jih čuvam, rada imam, ko bodo pa zrasli, mesarju ne dam.*
— *Čisto po pasje jih bom vzgojil, mesar jih res težko bo v roke dobil.*
— *Skotili so se prašički, a od danes naprej bodo PSIČKI.*

3. nagrado, zbirko pesmi Milene CIGLER, prejme France BOROVIK, Šmartno 49, Šmartno za besedilo:

— *Čuvam male prašičke in cedijo se mi sline kajti tudi jaz veliki psiček deležen bom koline.*
— *Pujski se velikega ovčarja tako bojijo, da na nogah komaj stojijo.*
— *Mamica je šla pod nož, odslej boš ti prijatelj naš.*

Ob odkritju Venetskega konja je bila slovesnost pred mestno hišo.

DVE POMEMBNI PRIDOBITVI

Republiški minister za promet in zveze Marjan Krajnc je slovesno predal obvoznico svojemu namenu.

Po obvoznici so med prvimi zapeljali konji.

Študijska knjižnica
DZ 05
VIHARNIK
1992

070 489(497).12 Slovenj Gradec

3005628

KOPRSKA OSREDNJA KNJIZNICA
RHVINE

COBIS 9

Venetskega konja je odvezal Milan Kučan.

Prebivalci slovenjegraške občine so v tednu dni prisostvovali dvema pomembnima dogodkoma, ki mestu Slovenj Gradec veliko pomenita.

Slovenjegraška obvoznica ali razbremenilna cesta za mesto Slovenj Gradec je končana in 13. novembra so jo predali svojemu namenu. Na otvoritev je prišel tudi republiški minister za promet in zveze Marjan Krajnc, ki je cesto slavnostno predal svojemu namenu.

Teden dni pozneje pa je bila pred mestno hišo v Slovenj Gradcu slovesnost ob odkritju prvega javnega spomenika konja na Slovenskem. Na Glavnem trgu je Milan Kučan, predsednik predsedstva Republike Slovenije odkril bronasto skulpturo Venetskega konja avtorja Oskarja Kogojja. Kogoj je s svojim Venetskim konjem segel po dediščini in jo s simbolnimi prvini prilagodil današnjemu in jutrišnjemu času. Venetskega konja je mestu Slovenj Gradec podaril ljubljanski Smelt.

F. Jurač